

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مثل فرشته‌ها

درس :
مثل فرشته‌ها

موضوع :
سیره اهل بیت علیهم السلام

هدف کلی :
دانش‌آموزان در این درس با صفات اخلاقی حضرت فاطمه زهرا (س) آشنا می‌شوند.

اهداف جزئی :
دانش‌آموزان در این درس با موارد زیر آشنا می‌شوند:

۱. احترام به پدر و مادر و کمک به آن‌ها؛

۲. دوست داشتن مردم؛

۳. شناسنامه حضرت زهرا (س)؛

۴. برخی از سخنان گهربار آن حضرت.

هدف رفتاری (خروجی) :
انتظار می‌رود دانش‌آموزان در پایان درس بتوانند از شیوه‌های رفتاری و گفتاری بانوی بزرگ اسلام درس بگیرند.

روش‌های مناسب تدریس :
۱. توضیحی ۲. فعال: (قصه، بازی با کارت، جدول، بازی)

رسانه‌های آموزشی :
۱. تخته‌سیاه ۲. کارت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مثل فرشته‌ها

بچه‌ها سلام، حال شما خوب است؟ با یک شعر چطور هستید؟ با دقت گوش بدهید.
سلام، سلام

ای دختری که پیش تو بابا کند سلام

تو کوثر هستی و به تو طوبی کند سلام

فرمود مصطفی که جزایش بود بهشت

هر کس که تا سه روز به زهرا کند سلام^۱

بچه‌ها چه کسی می‌داند کوثر چیست؟ سوره کوثر را شنیده‌اید؟

با هم سوره کوثر را بخوانیم: بسم الله... انا اعطیناک

«کوثر» صفت شخصیت والامقامی است که او دختر رسول اکرم (ص) است و از بهترین انسان‌های روی زمین است.

خوب بچه‌ها شنیده‌اید که یکی از لقب‌های فاطمه زهرا (س) «ام‌ایها» است، یعنی مادر بابا، چون او برای پدرش مثل مادر مهربان و دلسوز بود و به او امید و نشاط می‌داد. حالا یک قصه:

غروب نزدیک بود. پدر هنوز نیامده بود. فاطمه نگران بود. پدر همیشه زودتر می‌آمد. فاطمه آهی کشید. از سایه نخل برخاست. به طرف دررفت. می‌ترسید، پدر دشمنان زیادی داشت. چند لحظه کنار در ماند. کاش می‌توانست بفهمد کجاست. اگر پسرعمویش علی بود، می‌رفت خبری می‌آورد.

چند قدم داخل کوچه رفت. ساکت و خلوت بود. زود برگشت. اگر پدر می‌آمد و او را نمی‌دید نگران می‌شد. رفت جارو را برداشت تا حیاط را جارو کند. باید خودش را سرگرم می‌کرد. به طرف اتاق رفت. ظرف‌ها و کاسه‌های سفالی را آورد تا بشوید.

پدر را خیلی دوست داشت. هر وقت پدر او را در آغوش می‌گرفت و می‌بوسید، خستگی‌اش را فراموش می‌کرد. مادر مرده بود. او بیش‌تر کارها را انجام می‌داد، اما پدر هم کمکش می‌کرد. سبد ظرف را برداشت تا به اتاق برود. صدای پای پدر را شناخت. به طرف پدر دوید. حال پدر خوب نبود. آهسته قدم برمی‌داشت. پدر به دیوار تکیه داد. فاطمه با دیدن او جا خورد. پاهای پدر زخمی و خونین بود. لباس‌های سفیدش، خاک‌آلود و کثیف شده بود. موهایش پُر از خاشاک بود. باز بتپستان پدر را اذیت کرده بودند. فوری به اتاق رفت. پارچه

۱. شعر در کتاب فاطمه زهرا (س)، یاس عصمت، عبدالرحیم موگهی، دفتر تبلیغات اسلامی واحد خواران، ص ۱۳۷، چهل دویستی.

تمیزی آورد. دست پدر را گرفت. به طرف نخل رفتند. دست پدر زخمی، اما گرم بود. پدر زانو زد. دست‌های دخترش را نوازش کرد و بوسید. فاطمه قطره اشکی ریخت. پیامبر اشک او را پاک کرد و با محبت دستی به گونه او کشید و خواست که ناراحت نباشد. گری فاطمه بلند شد. پدر، دختر کوچکش را در آغوش گرفت و گفت که چیزی نشده است. فاطمه از پدر خواست، کنار درخت بنشیند. بعد رفت ظرف آبی آورد. ریخت تا پدر دست و صورتش را بشوید.

فاطمه خار و خاشاکی را که لابه‌لای موهای پدر بود، برداشت و با پارچه خیس، خاک‌ها را گرفت و آب ریخت تا پدر موهایش را بشوید. مثل هادر^۱ مهربانی کمک می‌کرد. پیامبر نگاهی به چهره خسته دخترش کرد. به یاد مادرش آهنگ افتاد. پیش آمد و جلو او زانو زد. بازوهایش را گرفت، پیشانی‌اش را بوسید. نگاه فاطمه به مهربانی مادرش خدیجه بود. او را به سینه چسبانید. پیامبر چشمانش را بست و با مهربانی گفت: «هادر بابا» چقدر دخترش مهربان بود. درست مثل فرشته‌هایی که می‌دید^۲.

برنامه را با چند سؤال ادامه می‌دهیم.

۱. کدام دعا است که نقطه ندارد؟^۳ بله، صلوات.

پس همه باهم برای سلامتی منجی بشریت، امام زمان (عج) و تعجیل در فرجش، صلواتی هدیه می‌کنیم.

۲. بگوئید کدام ذکر است که وقت گفتن آن، لب‌ها حرکت نمی‌کنند؟ بله، ذکر توحید «لا اله الا الله الا الله» که بهترین ذکرها است.

۳. حالا چه کسی می‌تواند بگوید که کدام ذکر است که اگر پس از هر نمازی گفته شود مساوی هزار رکعت نماز مستحبی است؟ بله، تسبیحات حضرت زهرا (س)؛^۴ مرتبه **الله کبر**، ۳۳ مرتبه **الحمد لله**، ۳۳ مرتبه **سبحان الله**.

همان‌طور که می‌دانید در شبی که^۴ زمان ولادت حضرت نزدیک شد. حضرت خدیجه (س) از زنان قریش خواست تا او را کمک کنند، ولی آن‌ها پیغام دادند که چون تو در ازدواجت با محمد، حرف‌های ما را قبول نکردی و محمد را برای ازدواج خواستی، ما نیز از تو کناره‌گیری می‌کنیم و نزد تو نمی‌آییم. در همین هنگام، چهار زن، بر خدیجه (س) وارد شدند. چون خدیجه آن‌ها را دید، اندوهگین شد. یکی از آن‌ها جلو آمد و گفت: «ناراحت نشو و اندوهگین نباش. ما از سوی خدا آمده‌ایم و خواهرهای تو هستیم.^۵ من **ساره** همسر ابراهیم، این **آسیه** همسر فرعون، او **مریم** دختر عمران و آن‌هم **کلثوم** خواهر موسی است. خداوند ما را فرستاده تا به کمک تو آییم». پس هر کدام در یک‌طرف خدیجه نشستند و خدیجه را کمک کردند تا فاطمه پاک

تاریخ طبری، ج ۲، ص ۳۴۴. **أسد الغابه**، ج ۵، ص ۵۲۰.

مربی جواب‌ها را در کارت‌های متناسب با تعداد شرکت‌کنندگان به‌طور نمونه ۱۰×۲۰ بنویسد و به جمعیت نشان دهد. در ضمن کلمه «تسبیحات» روی کارت و حضرت زهرا (س) پشت کارت نوشته می‌شود.

در صورت امکان طرح را روی مقوا کشیده و چهار قسمت آن تا زده می‌شود و در موقع مناسب هر قسمت را به جمعیت نشان می‌دهیم.

از این قسمت مرحله‌به‌مرحله طرح گل برگ‌ها گشوده می‌شود.

و پاکیزه متولد شد. چنان نوری از وی ظاهر شد که تمام خانه‌های مکه، بلکه تمام شرق و غرب زمین را فراگرفت. بعد ده حوریه بهشتی با طشت‌های بهشتی آمدند و فاطمه را با آب کوثر شست‌وشو دادند و در یک پارچه سفید بهشتی پیچیدند.^۶

حضرت فاطمه دارای اوصاف و ویژگی‌های فراوانی است که گوشه‌ای از آن را بیان می‌کنیم. البته در قالب مسابقه. مسابقه را دوست دارید؟ بله، بسیار خوب. در این قسمت من ۸ نفر را انتخاب می‌کنم تا در اجرای مسابقه مرا یاری دهند. مسابقه ما به این صورت است که شما ۴ گروه ۲ نفره تشکیل می‌دهید و من از هر گروه، ۲ سؤال می‌پرسم که هر سؤال، پنج امتیاز دارد.

در پایان از هشت سؤالی که می‌پرسم، هشت کلمه در پاسخ آن‌ها می‌آید. حالا آماده‌اید سؤالات را بپرسم؟^۷

سؤال‌های پاکت (۱)

* به آشکار، ظاهر و هویدا چه می‌گویند؟ پیدا

* به عاقل و باشعور چه می‌گویند؟ دانا

سؤال‌های پاکت (۲)

* به دلیر و با جرأت چه می‌گویند؟ شجاع

* کدام واژه به معنای راه و رسم است؟ (برعکس کلمه شور) روش

سؤال‌های پاکت شماره (۳)

* کدام درخت است که چوب آن بسیار محکم هست و در نجاری و ساخت اشیای چوبی گران‌بها به کار می‌رود و مغز میوه‌اش خوردنی است؟ گردو

* به باهوش، زرنگ چه می‌گویند؟ هوشیار

سؤال‌های پاکت شماره (۴)

* چاهی در مکه، نزدیک کعبه چه نام دارد؟ زمزم

* به مساوی و برابر چه می‌گویند؟ یکسان

در این قسمت از شما می‌خواهم با کنار هم قرار دادن حروف اول و آخر این هشت کلمه، چند کلمه در مدت یک دقیقه بنویسید و به من تحویل دهید.^۸ بله، همان‌طور که دوستان ما نوشته‌اند این کلمه‌ها به دست می‌آید.

۳. ذبیح‌الله محلاتی، *ریاحین الشریعه*، دارالکتاب اسلامی، ج ۱، ص ۶۳.

۱. مربی چهار پاکت آماده کرده و در هر پاکت ۲ سؤال قرار می‌دهد و بچه‌ها را در انتخاب پاکت‌ها آزاد می‌گذارد.

مربی قبلاً چهار کلمه را طبق طرح در مقوا نوشته و کسانی را که در گروه‌ها درست نوشته بودند و در مرحله قبلی امتیاز بیشتری کسب کرده بودند را با دادن جوایزی تشویق کرده و مرحله بعدی را اجرا می‌کنیم.

این چهار کلمه (پاداش - گوهر - عرش - زمین) بخشی از سخن حضرت زهرا (س) را تشکیل می‌دهد. روزی یکی از زنان مدینه، نزد حضرت زهرا (س) آمد و گفت: مادر پیری دارم که در مسائل نماز سؤال‌هایی دارد. مرا فرستاده تا مسائل شرعی نماز را از شما بپرسم. حضرت زهرا (س) فرمود: «پرس».

آن گاه مسائل فراوانی را مطرح کرد که حضرت فاطمه (س)، به تک‌تک پرسش‌ها پاسخ داد. چون پرسش و پاسخ طول کشید آن زن خجالت کشید و گفت: «ای دختر رسول خدا! بیش از این نباید شمارا به زحمت بیندازم». حضرت زهرا (س) فرمود: «باز هم بیا و هر سؤالی داشتی بپرس. اگر کارگری بار سنگینی را به دوش بگیرد و بالای بام برود و در عوض صد هزار دینار طلا مزد بگیرد، آیا چنین کاری برایش دشوار است؟». آن زن گفت: «خیر». حضرت ادامه داد: من هم هر مسئله‌ای را که پاسخ می‌دهم و دیگری یاد می‌گیرد، چنین احساسی دارم و بیش از فاصله بین ... و ... جواهر و ... ، ... می‌گیرم. پس سزاوار است بر من سنگین نیاید. حضرت ادامه داد: من هم هر مسئله‌ای را که پاسخ می‌دهم و دیگری یاد می‌گیرد، چنین احساسی دارم و بیش از فاصله بین زمین و عرش جواهر و گوهر پاداش می‌گیرم. پس سزاوار است بر من سنگین نیاید.^۹

در این مرحله سؤالی را که مخصوص والدین گرامی است، می‌پرسم. شما والدین گرامی نیز جواب سؤال را با ذکر مشخصات خود به مسئول برنامه تحویل دهید تا به دو نفر از شما بزرگواران، هدیه‌ای تقدیم گردد.

۱. اولین شخصی که با تربت امام حسین (ع) نماز خواند، چه کسی بود؟

۲. اولین بانویی که به حضرت موسی (ع) ایمان آورد که بود؟^{۱۰}

در این مرحله از یکی از دانش‌آموزان که شعری به مناسبت میلاد فاطمه زهرا (س) آماده اجرا دارند دعوت می‌کنم برای اجرای شعر تشریف بیاورد.

مادر گل‌ها

تو باران بودی و یک‌شب

میان باغ باریدی

و با گل، شعرها خواندی

و مثل غنچه خندیدی

دل پروانه‌ای پر زد

برای دیدن رویت

محمد دشتی، فرهنگ سخنان حضرت فاطمه (س)، ص ۱۶۵، حدیث ۱۳۱ و ۱۳۲. حضرت ادامه داد: من هم هر مسئله‌ای را که پاسخ می‌دهم و دیگری یاد می‌گیرد، چنین احساسی دارم و بیش از فاصله بین زمین و عرش جواهر و گوهر پاداش می‌گیرم. پس سزاوار است بر من سنگین نیاید. جواب‌ها: امام زین‌العابدین و آسیه زن فرعون. توجه: در مرحله بعدی یا پایان برنامه به دو نفر که درست جواب داده بودند جوایزی داده شود.

و یک گل پونه با شادی
گرفت آینه‌ای سویت

تو را دیدم که می‌خندی

میان شادی گل‌ها

و نام سبز تو جاری

ز شور شعر به لب‌ها

به گوش لاله و نرگس

تو خواندی شعر و لالایی

تو هستی مادر گل‌ها

تو زهرایی، تو زهرایی «یحیی علوی فرد»

در این قسمت از برنامه، مسابقه دیگری را ترتیب داده‌ایم که به کلام گهر باری از حضرت زهرا (س) در مورد آداب غذا خوردن مربوط می‌شود. بله، همان‌طور که همه می‌دانیم، غذا خوردن و سر سفره نشستن، آدابی دارد که من با استفاده از ۳ نفر از دوستان شما فرمایش حضرت زهرا (س) را به صورت مسابقه اجرا می‌کنیم. **لازم** **مستحب** **ادب** حضرت زهرا (س) در مورد آداب غذا خوردن می‌فرماید^{۱۱}: در سر سفره غذا، ۱۲ کار نیک وجود دارد که سزاوار است هر مسلمانی آن‌ها را بشناسد.^{۱۲}

• ۴ عمل **لازم**

• ۴ عمل **مستحب**

• ۴ عمل که نشانه **ادب** و بزرگواری است. ابتدا ۴ عمل لازم و ۴ عمل مستحب:

- ۱ شناخت پروردگار (بدانیم نعمت از او است) وضو گرفتن قبل از غذا
- ۲ راضی به نعمت‌های خدا بودن نشستن به طرف چپ
- ۳ گفتن بسم‌الله الرحمن الرحیم در آغاز غذا در حال نشسته غذا خوردن
- ۴ گفتن الحمدلله رب العالمین در پایان غذا را با سرانگشت خوردن

محمد دشتی، فرهنگ سخنان حضرت فاطمه زهرا (س)، ص ۳۵، حدیث ۳۰.

مربی در این مرحله، سه عدد پاکت که درون هرکدام یکی (از کلمات لازم، مستحب، ادب در کارت‌ها نوشته شده) را به بچه‌ها نشان می‌دهد تا هرکدام یک پاکت را انتخاب کنند. و هرکدام جملات مربوط به کارت موجود در دستشان را از بین جملاتی که از قبل آماده شده و بر روی میز به صورت درهم می‌گذاریم به‌طور صحیح و سریع (در کمترین وقت) انتخاب کنند که به نفر برگزیده جایزه‌ای داده شود.

• حالا ۴ عمل که نشانه ادب و بزرگواری است

۱ از غذای پیش روی خود برداشتن

۲ لقمه‌ها را کوچک برداشتن

۳ غذا را به خوبی جویدن

۴ کم‌تر در صورت دیگران (در وقت خوردن) نگاه کردن.

از دیگر ویژگی‌های حضرت زهرا (س) **ایشار** و **مهمان‌نوازی** این بانوی بزرگ است.^{۱۳} مرد گرسنه‌ای در مسجد مدینه به پا خاست و گفت: «ای مسلمانان! از گرسنگی به تنگ آمده‌ام، مرا مهمان کنید». پیامبر (ص) فرمود: «چه کسی این مرد را امشب مهمان می‌کند؟» حضرت علی (ع) فرمود: «من یا رسول‌الله».

کمی بعد وارد منزل شد و از فاطمه زهرا پرسید: «آیا غذایی در منزل داریم؟ امشب مهمانی گرسنه به منزل آورده‌ام». حضرت زهرا (س) فرمود: در خانه ما غذایی نیست، مگر به اندازه خوراک دختر بچه، اما امشب **ایشار** می‌نماییم و گرسنگی را تحمل می‌کنیم و همین مقدار غذا را به **مهمان** می‌بخشیم.^{۱۴}

همان‌طور که می‌دانید روز میلاد حضرت زهرا (س) را به پاس زحمات‌های مادران ارجمند، روز مادر نام‌گذاری کرده‌اند. در پایان دو شعر به تمام مادران بزرگواری که تقدیم می‌کنم، دعاگو همه هستیم.

بازهم میلاد نور است روز سبز و شاد مادر

می‌شود لبریز از مهر خانه‌ها با یاد مادر

توی دست بچه‌ها هست کادویی یا شاخه‌ای گل

هدیه من هست اما حرف دل با شاخه‌ای گل

دعا

دستامونو می‌بریم بالا باهمدیگه می‌کنیم دعا

می‌گیریم خدا دوست داریم جز تو امیدی نداریم

مریضا رو شفا بده بارون به غنچه‌ها بده

یک کاری کن خدای ما خدای مهربان ما

آدم‌ها مهربون باشن همدل و هم زبون باشن

(الهی آمین - الهی آمین)

طبق طرح مربی از کارت استفاده کند.

دشمنی محمد، فرهنگ سخنان حضرت فاطمه زهرا، ص ۹۸، حدیث ۴۸.